

**Ettepanek eelnõu 656 SE täiendamiseks
(migrantide smugeldamine, sabotaaž)**

Lugupeetud õiguskomisjoni esimees

Riigikogu menetluses on karistusseadustiku ja kriminaalmenetluse seadustiku muutmise seadus (karistusõiguslik jurisdiktsioon ja merealuse taristu lõhkumine) nr 656 SE. Palume seda eelnõu täiendada KarS § 259 ja 259¹ muudatustega, karistusseadustikku ühe uue kuriteokoosseisu lisamisega ja sellega seondult täiendada ka eelnõu § 2.

(i) KarS §-de 259 ja 259¹ muutmine

Palume eelnõu 656 SE § 1 täiendada alljärgnevate punktidega, ülejäänud punktide numeratsiooni vastavalt korrigeerides:

a) „paragrahvi 259 lõiked 1 – 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Välismaalase ebaseaduslikult üle Eesti Vabariigi riigipiiri või ajutise kontrolljoone toimetamise eest

–

karistatakse rahalise karistuse või kuni viieaastase vangistusega.

(2) Sama teo eest, kui

1) see on toime pandud välismaalase eluohtlikku või tema tervist raskelt kahjustada võivasse olukorda asetamisega;

2) see on toime pandud korduvalt, või

3) toimetatavaid isikuid on kaks või enam, -

karistatakse rahalise karistuse või ühe- kuni seitsmeaastase vangistusega.“;“;

b) „paragrahvi 259¹ lõikes 1 asendatakse sõna „üheaastase“ sõnaga „kolmeaastase“.

Põhjendused

Eesti lähiriigid on viimasel ajal sattunud hübriidründe alla, mis seisneb selles, et vaenulikud naaberriigid soodustavad kolmandatest riikidest pärit migrantide suurel arvul tungimist üle riigipiiri. Sellega seoses on nähtavalt suurenenud ka Eestisse saabunud illegaalsete piiriületajate arv. Ebaseaduslikke piiriületajaid abistavad sageli kurjategijad, kellele migrandid enda Euroopa Liitu smugeldamise ja ebaseadusliku piiriületamise korraldamise eest maksavad. 2025.aastal registreeriti kokku 11 KarS §-de 259 ja 259¹ järgi kvalifitseeritavat kuritegu. 2026.aasta esimese 8 kuuga oli registreeritud juba 26 kuritegu, st rohkem kui kaks korda rohkem kui kogu eelmise aasta jooksul kokku. PPA andmetel tabati 2025.aastal Schengeni-sisesel läbirändel Eestist 27 isikut, kes viibisid siin ebaseaduslikult, 2026.aasta esimese kaheksa kuuga oli selliseid isikuid tabatud juba 181.

Kui on võimalik menetluslikult jõuda kuritegelike ühenduste tuvastamiseni, siis saab ka migrantide smugeldamisega tegelevate ühenduste menetlemiseks kasutada kuritegelikke ühendusi käsitlevaid sätteid, sh jälitustoiminguid ja rahvusvahelise õigusabi võimalusi.

Praktikas tabatakse aga enamasti vaid ebaseaduslikud migrandid, neid omakasu eesmärgil transportivad isikud ja kohapealsed korraldajad ning vahendajad, kelle tegevus kuritegeliku ühenduse tunnustele KarS § 255 tähenduses ei vasta. Teo organisaatorid paiknevad pahatihti kolmandates riikides, kellega meil koostöö puudub. Kuna migrandid on sageli ise maksnud enda salaja üle piiri toimetamise eest ja nende veo tingimused Eesti siseselt ei vasta reeglina inimkaubanduse tunnustele, ei ole kohaldatav ka inimkaubanduse sanktsioonid ega inimkaubandusega võitlemiseks ette nähtud meetmed.

Illegaalne immigratsioon toob kaasa mitmeid kahjulikke mõjusid ning nõrgestab riiki ja kogu Euroopa Liitu, koormates nii õiguskaitseüsteemi kui sotsiaalsüsteemi ja ohustades turvalist elukeskkonda. Seda korraldavad inimesed panevad oma tegusid toime omakasulise eesmärgil või vaenulike välisriikide mahitusel, mitte puuduliku impulsikontrolli tõttu. See omakorda tähendab, et nii KarS § 259 kui § 259¹ toimepanijad kaaluvad kuriteotsuse tegemisel kasumit ja karistusrisi ning panevad kuriteo toime siis, kui kuriteost saadav kasu võimaliku karistuse riski ületab. Karistuse riskantsus sõltub küll ühelt poolt tabamise tõenäosusest ja toimepanija teadmisest teda ähvardava sanktsiooni kohta, teisalt aga ka ähvardava karistuse raskusest. Tabamise tõenäosuse suurendamisega tegeleb PPA, suunates täiendavat ressursi illegaalse immigratsiooni tõkestamisele. Samas on nii ebaseadusliku piiriületuse korraldamine kui Eestis illegaalselt viibimise toetamine ohtlikud kuriteod, mille eest on praegu ette nähtud küllaltki leebed karistused ning kehtiv seadus ei võimalda arvesse võtta isegi seda, kas tegemist on korduvrikkumisega (ja seetõttu suurema tõenäosusega on tegu ka sihiteadliku majandustegevusega) või suuremat varalist kasu võimaldava mitme migrandi korraga riiki toimetamisega. Seda, et karistusrisk ei ole piisavalt heidutav, näitab viimasel ajal sagenenud kuriteo intsidentide arv ning see, et kuritegelikel võrgustikel ei ole nähtavasti erilist probleemi kaastöölise värbamisega.

Teisisõnu – kehtivas seaduses 2015.aastal kehtestatud sanktsioonimäärad ei vasta enam välja kujunenud olukorrale, ei ole piisavalt heidutavad ning neid tuleb seetõttu tõsta. Lisaks, heidutamaks korduvrikkujaid, tuleb ka nende eest mõistetavat võimalikku suurimat karistust tõsta selliselt, et mitme välismaalase või korduv välismaalaste ebaseaduslikult üle piiri toimetamine muutub esimese astme kuriteoks. Karistuste karmistamist on vajalikuks pidanud nii siseministeerium kui prokuratuur.

(ii) Karistusseadustiku täiendamine §-ga 252¹ (riigikaitsealiselt olulise objekti kahjustamine)

Palume eelnõu 656 SE § 1 täiendada alljärgneva punktiga, ülejäänud punktide numeratsiooni vastavalt korrigeerides:

„d) karistusseadustikku täiendatakse §-ga 252¹ järgnevas sõnastuses:

„§ 252¹. Riigikaitsealiselt olulise objekti kahjustamine

(1) Kaitseväge, Kaitsejõudu, julgeolekuasutuse, päästeasutuse, Politsei- ja Piirivalveamet või kaitsetööstusettevõtja kriisiülesannete täitmise seisukohalt oluliseks tegevuseks kasutatava ehitise, rajatise, sõiduki, seadme või muu vara rikkumise või hävitamise eest, kui sellega on põhjustatud oht oluliselt häirida riigi sõjalise kaitse korraldamist, sisejulgeoleku tagamist või kaitsetööstusettevõtja kriisiülesannete täitmise seisukohalt olulist tegevust, – karistatakse ühe- kuni kaheksa-aastase vangistusega.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahalise karistusega.“,“.

Eesmärk ja taustainfo

Kavandatava KarS § 252¹ eesmärk on tugevdada riigi sõjalise kaitse ja sisejulgeoleku seisukohalt oluliste objektide ning kaitsetööstuse võimekuse karistusõiguslikku kaitset. Eesti julgeolekukeskkonna muutumise tõttu on suurenenud oht, et Eesti ja teiste Euroopa riikide kaitsevõimet püütakse mõjutada nn hübriidse tegevuse kaudu, kasutades selleks muu hulgas sabotaaži, süütamisi, vara kahjustamist ja muid varjatud ründeviise. Sellise tegevuse eesmärk ei pruugi olla objekti täielik hävitamine, vaid selle kasutamise või objekti valdaja tegevuse ajutine või pikaajalisem häirimine. Seetõttu ei pruugi olemasolevad varavastaste või üldohtlike süütegude koosseisud sellise tegevuse riigikaitsealisest ohtlikkust piisavalt arvesse võtta.

Eriti ilmestab sellise ohu muutumist 2026. aasta augustis Tallinnas toimunud tulekahju kaitsetööstusettevõtja Milrem Roboticsi kasutuses olnud hoones. Eesti ametivõimud alustasid juhtunu uurimist muu hulgas võimaliku süütamise ja sabotaaži kahtlusega. Juhtum ei põhjustanud Milremi enda hinnangul tootmise ega Ukrainasse suunatud tarnete katkemist, kuid selle laad näitab, et kaitsetööstusettevõtja tegevus võib olla potentsiaalne sabotaaži sihtmärk ka juhul, kui rünnak ei vii tegevuse katkemiseni.

Milremi juhtum ei ole eraldiseisev nähtus. Saksamaal uuriti 2026. aasta septembris süütamisrünnakut Münchenis kaitsetehnoloogiaettevõtte Rohde & Schwarz peakorteri juures; politsei pidas kinni kaks isikut, keda kahtlustatakse põlengu põhjustamises. Poolas on viimastel aastatel uuritud mitmeid Venemaaga seotud sabotaažijuhtumeid. Samuti on lähiriikides esinenud piiritaristu sihilikku kahjustamist. Läti ametivõimud on kirjeldanud korduvaid juhtumeid, kus kahjustatakse Läti–Valgevene piiril asuvat taristut, sealhulgas piirdeaeda ja tehnilisi vahendeid. 2024. aastal registreeriti Läti–Valgevene piiril üle 220 piirdeaia kahjustamise juhtumi ning 2025. aastal teatati ka piirialal kasutatavate tehniliste vahendite kahjustamisest ja varastamisest. Leedus on samuti registreeritud tahtlikke piiritaristu kahjustamise juhtumeid. Näiteks 2023. aastal kahjustasid isikud Leedu–Valgevene piiril füüsilist tõket eesmärgiga võimaldada isikutel ebaseaduslikult piiri ületada; samal aastal registreeris Leedu piirivalve kümneid füüsilise tõkke ja seiresüsteemide tahtliku kahjustamise juhtumeid. Need juhtumid näitavad, et riigi julgeoleku seisukohalt olulise taristu kahjustamine ei ole üksnes hüpoteetiline oht.

Kehtiv KarS pakub sellisele tegevusele juba mitmesugust karistusõiguslikku kaitset, kuid kaitse on jaotunud erinevate koosseisude vahel ja on kohati lünklik. KarS § 203 keskendub võõra asja rikkumisele või hävitamisele ning eeldab olulise varalise kahju tekkimist. KarS §-d 406 ja 407 kaitsevad vastavalt elutähtsa süsteemi toimimist ja elutähtsat rajatist ning seovad vastutuse eelkõige seaduses kirjeldatud elutähtsa süsteemi või rajatise ning selles sätestatud ohuolukorraga. Kavandatav koosseis täidab seetõttu spetsiifilise lünka: kaitstavaks väärtuseks ei ole üksnes vara ise ega üksnes elutähtsa süsteemi toimimine, vaid riigi sõjalise kaitse korraldamise ja sisejulgeoleku tagamise võime ning Eesti riigikaitsele oluline kaitsetööstuslik tegevus.

Objektiivne koosseis

Kavandatava koosseisu objektiivse koosseisu moodustavad kaitstava vara rikkumine või hävitamine ning sellest tulenev konkreetne oht, et oluliselt häiritakse riigi sõjalise kaitse korraldamist, sisejulgeoleku tagamist või kaitsetööstusettevõtja kriisiülesannete täitmise seisukohalt olulist tegevust.

Kaitstava vara hulka kuuluvad Kaitseväge, Kaitseliidu, julgeolekuasutuse, päästeasutuse ja Politsei- ja Piirivalveameti ning kaitsetööstusettevõtja kriisiülesannete täitmise seisukohalt olulise tegevuse teostamiseks kasutatavad ehitised, rajatised, sõidukid, seadmed ja muu vara. Kaitstava vara määratlemisel ei piisa üksnes sellest, et vara kuulub nimetatud asutusele või kaitsetööstusettevõtjale. Varal peab olema vahetu funktsionaalne seos seaduses kaitstava ülesande või tegevusega.

Mõistet „kriisiülesanne“ tuleb sisustada kooskõlas riigikaitset reguleerivate õigusaktidega. KORKS kohaselt võib kriisiülesanne olla püsiv või ühekordne ülesanne, mis on vajalik kriisiolukorras valmistumiseks, kriisiolukorras toimimiseks või kriisiolukorra lahendamiseks. Püsiv kriisiülesanne sätestatakse seaduses ja ühekordse kriisiülesande saab panna KORKS § 15 alusel. Täidesaatva riigivõimu asutuse püsiv kriisiülesanne tuleneb nende õigusaktides sätestatud ülesannetest ja vastutusvaldkonnast. Seega ei ole „kriisiülesanne“ määratlemata mõiste, vaid selle sisustamisel saab lähtuda vastavast õiguslikust regulatsioonist. Ehkki seadus räägib kriisiülesandest ja võib seetõttu jätta mulje, et säte kohaldub vaid kriisiolukorras, pole see siiski õige: kriisiülesanded hõlmavad ka kriisi valmistumist enne kriisi.

Kaitsetööstusettevõtja on määratletud KORKS §-s 105 ning sama paragrahvi lõike 2 kohaselt on kaitsetööstusettevõtja püsiv kriisiülesanne riigikaitse kriisiolukorra ajal sõjalise kauba tootmine ja tehnilise abi osutamine strateegilise kauba seaduse tähenduses. Ehkki kaitsetööstusettevõtja kriisiülesanne aktualiseerub riigikaitse kriisiolukorra ajal, on karistatav ka selline tegevus, mis kriisiülesande täitmiseks vajalikke vahendeid kahjustab ning seda ka rahuajal. Näiteks täidaks koosseisu selliste tootmishoonete süütamine või tööriistade ja tehase sisseseade rikkumine (sh näiteks arvutisüsteemi kahjustamine küberründega), mis riigikaitse kriisi ajal oleksid kasutusel kriisiülesande täitmiseks.

Mõistet „riigi sõjalise kaitse korraldamine“ tuleb käsitada piisavalt laialt. See hõlmab lisaks vahetule sõjalisele tegevusele ka sõjalise kaitse kavandamist, ettevalmistamist, juhtimist, varustamist, toetavate süsteemide toimimist ja muid tegevusi, millest sõltub riigi võime sõjalist kaitset korraldada ja rakendada,

näiteks luure ja piiri valvamine. Samas ei tähenda mõiste lai tõlgendus, et iga riigikaitsega kaudselt seotud tegevuse häirimine oleks automaatselt koosseisupärane. Nõutav on konkreetne seos kaitstava funktsiooniga ning kahjustamise tõttu peab olema tekkinud seaduses nõutud oluline oht.

Põhjustatud oht peab olema **konkreetne ja artikuleeritav**, mitte abstraktne või pelgalt oletuslik. Hindamisel tuleb lähtuda teo tegelikest asjaoludest ning sellest, milline mõju võib kahjustamisel objektiivselt olla kaitstava ülesande või tegevuse täitmisele. Näiteks võib koosseisu täita olukord, kus sõjaväeosa raadiomasti kahjustamise tõttu ei saa üksus pidada raadiosidet, mistõttu pole tal ka võimalik oma ülesannet nõutud ajal või mahus täita. Samuti võib koosseisu täita näiteks piirivalve seirevahendi kahjustamine, kui seetõttu jääb raskesti jälgitav piirilõik valveta ja sealt võivad riiki märkamatuks tungida kurjategijad või vaenulikud üksused. Kaitsetööstusettevõtja puhul võib kõne alla tulla näiteks sellise tootmishoone süütamine, milles valmistatakse Eesti riigikaitse seisukohalt olulisi relvi või seadmeid ja hoone süttimine tekitab ohu, et vajaliku kauba tootmine katkeb ega ole kriisiolukorra saabudes täiel määral võimalik. Samas näiteks politseimaja seina määrimine või muu sarnane tegu ei täida käesolevat koosseisu üksnes seetõttu, et hoonet kasutab politsei, kuna seina määrimine kuidagi sisejulgeoleku tagamist ei häiri. Kui teoga ei kaasne konkreetset ohtu politsei riigikaitsele või sisejulgeolekuülesande täitmisele, tuleb tegu hinnata muu kohaldatava süüteokoosseisu alusel. Kui aga näiteks politseimaja süüdatakse, on võimalik, et sellega seoses tuleb ette võtta palju kahju ja segadust tekitav töötajate ja varade evakatsioon ja seetõttu tuleks sisejulgeoleku tagamise olulise häirimise ohtu (ja tõenäoliselt mitte üksnes ohtu) jaatada. Kui olulist ohtu ei põhjustatud seetõttu, et toimepanija plaan ei realiseerunud (näiteks maja ei võtnud tuld või põleng avastati kiiresti ja kustutati enne, kui see oleks evakatsioonivajaduse kaasa toonud), võib tegu olla kuriteokatsuga.

Kahjustatud vara rahaline väärtus ei ole koosseisu täitmise seisukohalt iseenesest tähtis. Erinevalt KarS §-st 203 on kavandatava koosseisu keskmises kahjustamise **funktsionaalne mõju** riigi kaitse- või julgeolekuvõimele. Seetõttu võib ka väikese rahalise väärtusega seadme kahjustamine täita koosseisu, kui kahjustamine tekitab seaduses nõutud konkreetse ja olulise ohu. Vastupidi, väga kalli vara kahjustamine ei täida koosseisu, kui selle kahjustamine ei tekitata ohtu, et kaitstav tegevus saaks oluliselt häiritud. Seda, kas tekkis oht oluliseks häirimiseks, tuleb hinnata asjaoludest lähtuvalt ja arvestada ka seda, kui lihtne on kahjustada saanud vara parandada või asendada. Konkreetset ajalist või rahalist mõõdet häirimise olulisusele anda ei oleks õige ja olulisust tuleb hinnata funktsionaalse mõju alusel. Näiteks piirivalvekaamera asendamine ei pruugi olla kallid ja selle väljavahetamine võib võtta kõigest pool päeva, kuid täpselt ajastatuna võimaldaks kaamera lõhkumine salaja üle piiri tulla väga suurel hulgal välisvaenlastel või illegaalsetel immigrandidel, kui see kaamera on konkreetset piirilõigul ainuke vahend, millega piiri valvatakse ja kaitstakse.

Ohu realiseerumine ei ole koosseisu täitmiseks vajalik. Koosseis on täidetud juba siis, kui vara rikkumise või hävitamisega on põhjustatud seaduses kirjeldatud konkreetne oht, et kaitstav tegevus oluliselt häirub. Kui oht realiseerubki ja kaitstav tegevus tegelikult oluliselt häirub, võib see mõjutada hinnangut süü suurusele ja kohasele karistusele või täita mõne muu kuriteokoosseisu, kuid realiseerunud tagajärg ei ole kavandatava koosseisu kohustuslik tunnus.

Subjektiivne koosseis

Kavandatav koosseis eeldab kaudset tahtlust kõikide teo asjaolude suhtes. See tähendab, et isik ei pea kindlalt teadma, kellele kahjustatav vara täpselt kuulub või milleks seda kasutatakse, kuid tegu toime pannes peab ta vähemasti võimalikuks pidama, et kahjustab just koosseisus nimetatud vara, mille otstarve on kriisiülesannete täitmine ja millega võib kaasneda oluline oht koosseisus mainitud funktsioonide täitmist oluliselt häirida. Samuti peab isik oma tegevuse selliseid tagajärgi mõnma – ta peab nende saabumist võimalikuks ja tegutseb vähemasti ükskõikselt tagajärgede saabumise suhtes. Kui sellist kaudset tahtlust just riigikaitse seisukohalt olulise vara kahjustamiseks ei ole tuvastatud, kuid tuvastatud on iseenesest tahtlus võõra vara kahjustamiseks, tuleb tegu kvalifitseerida muude koosseisude (nt KarS § 203) järgi.

Seos teiste KarS koosseisudega

KarS § 406 kaitseb elutähtsa süsteemi toimimist ning § 407 elutähtsat rajatist. Nimetatud mõisted on seotud elutähtsa teenuse mõistega, mis on määratletud hädalukorra seaduses. Kavandatav koosseis kaitseb riigikaitsele ja sisejulgeolekuülesannete täitmiseks kasutatavat vara, mis ei kvalifitseeru KarS § 406 või § 407 tähenduses elutähtsaks süsteemiks või rajatiseks.

KarS § 203 erineb kavandatavast koosseisust eelkõige selle poolest, et § 203 keskendub võõra asja rikkumise või hävitamisega tekitatud olulisele varalisele kahjule. Kavandatava sätte puhul ei ole määrav

kahju suurus, vaid teo mõju riigi kaitse- ja julgeolekufunktsioonile. Seetõttu võivad sama teoga formaalselt täidetud olla nii § 203 kui ka kavandatav koosseis, kuid kavandatav erikoosseis võimaldab arvesse võtta teo täiendavat kaitse- ja julgeolekupoliitilist ohtlikkust.

Terrorikuriteost (KarS § 237) erineb kavandatav süütegu eelkõige eesmärgi ja kaitstava õigushüve poolest. Terrorikuriteo koosseis eeldab lisaks konkreetsele teole erilist eesmärki, näiteks riigi või rahvusvahelise organisatsiooni sundimist, riigi poliitilise, põhiseadusliku, majandusliku või ühiskondliku korralduse tõsist häirimist või elanikkonna tõsist hirmutamist. Terrorikuriteo eest on ette nähtud viie- kuni kahekümneaastane või eluaegne vangistus. § 252¹ ei eelda sellist terrorismile iseloomulikku eesmärki, vaid keskendub riigikaitseolulisele varas tahtlikule kahjustamisele ja sellest tulenevale ohule. Kui Riigikaitseobjekti või kaitsetööstusettevõtja kasutuses oleva varas kahjustamise puhul on täidetud ka § 237 kõik tunnused (st eeskätt terroristlik eesmärk), tuleb tegu kvalifitseerida vastavalt terrorismikuriteo koosseisule.

Karistusvahemiku põhjendus

Kavandatav ühe- kuni kaheksa-aastane vangistusvahemik arvestab sellega, et koosseisu alla võivad kuuluda oma ohtlikkuselt väga erinevad teod. Kahjustatud vara võib olla erineva tähtsusega, samuti võib kahjustamisest tulenev konkreetne oht olla erineva ulatuse, kestuse ja tõenäosusega. Ühel juhul võib tegu ohustada üksiku riigikaitsefunktsiooni ajutist toimimist, teisel juhul võib kahjustatud vara olla sellise kriitilise funktsionaalse tähtsusega, et selle rikkumine tekitab tõsise ja ulatusliku häire ohu. Seetõttu on põhjendatud anda kohtule piisav karistumõõtmise diskretsioon, et arvestada konkreetse teo tagajärgede, ohutaseme, kahjustatud vara funktsiooni, teo toimepanemise asjaolude ja muude karistusseadustikus sätestatud asjaoludega.

Karistusvahemiku ülemmäär peegeldab teo võimalikku kõrget ohtlikkust olukorras, kus tahtlikult kahjustatakse riigi sõjalise kaitse või sisejulgeoleku seisukohalt olulist vara ning sellega luuakse konkreetne oht kaitstava riigifunktsiooni olulisele häirimisele. Samas jääb ülemmäär allapoole terrorikuriteole sätestatud karistusraamistikku, sest kavandatav koosseis ei eelda terrorikuriteole omast erilist eesmärki.

(iv) Eelnõu § 2 muutmine (jälituskataloog)

Palume eelnõu § 2 sõnastada järgmiselt:

„Kriminaalmenetluse seadustiku § 126² lõikes 2 tehakse järgmised muudatused:

- 1) tekstiosa „§-des 204,“ asendatakse tekstiosaga „§-des 203, 204,“;
- 2) tekstiosa „251, 255,“ asendatakse tekstiosaga „251, 252¹, 255,“.

Muudatusega lisatakse säte, mille lisamist eelnõusse palume, ka nende kuritegude nimekirja, mille uurimisel on lubatud kasutada jälitustoiminguid.

Põhjendus

KarS § 252¹ lisamine KrMS § 126² loetellu on põhjendatud selle süüteo iseloomu ja võimaliku toimepanemise viisi tõttu. Naaberriikide praktikast on näha, et kurjategijad tegutsevad piiriüleselt, konspireeritult ja koordineeritult, sh sageli vaenulike välisriikide julgeolekuteenistuste mahitusel. Palju suhtlust toimub küberdomeenis, mistõttu ei pruugi tegude toimepanijate, ettevalmistavate tegevuste, sidekanalite ega rahastamise väljaselgitamine olla tavapäraste menetlustoimingutega tõhusalt võimalik.

KarS § 252¹ puhul tuleneb vajadus eelkõige kaitstava objekti – riigikaitse- ja kriitilise taristu ning ühiskonna toimepidevuse – erilisest tähtsusest. Selliste objektide vastu suunatud ründed on tihti ette valmistatud varjatult ning toimepanija eesmärk võib olla tuvastatav alles tegevuste kogumist, sealhulgas suhtlusest, liikumisest, rahastamisest või tehnilisest ettevalmistusest. Ka Eestis on esinenud juhtumeid, kus erinevate objektide vastu (nt siseministri auto või Tallinna restoran Slava Ukraina) on rünnakuid tellinud Venemaa luureteenistustega seotud isikud ning nagu KarS § 203 puhul (millest eelnõus on juba räägitud ja mille jälituskataloogi lisamist põhjendatud), peaks jälitustoimingute tegemine olema võimalik ka konkreetset riigi sõjalise kaitse ja sisejulgeoleku tagamisega seotud objektide vastu sihitud rünnakute uurimisel.

Jälitustoimingute lubamine nende süütegude puhul ei tähenda, et nende toimepanemise kahtlus annaks automaatselt aluse jälitustoiminguks. KrMS § 126¹ lg 2 kohaselt on tegemist *ultima ratio* abinõuga: jälitustoiming on lubatav üksnes juhul, kui vajaliku teabe kogumine muude toimingutega ei ole võimalik, ei ole õigel ajal võimalik või on oluliselt raskendatud või esineb seaduses sätestatud erandlik alus. Seda,

kas konkreetses kriminaalasjas on jälitustoimingute tegemiseks vajadus, tuleb igal juhul eraldi hinnata ja põhjendada.

Seetõttu on kavandatud regulatsioon kooskõlas proportsionaalsuse ja põhiseaduslike põhiõiguste kaitse nõuetega: ühelt poolt puudutab see süütegusid, mille puhul võib kaalul olla riigi julgeoleku või ühiskonna kriitiliste funktsioonide kaitse, teiselt poolt jäävad jälitustoimingu kasutamise konkreetsed eeldused sõltuma KrMS § 126¹ nõuetest ning kõige tõsisemate riivete puhul kohtu eelkontrollist. Samuti ei tähenda uue süüteokoosseisu jälitustoimingute kataloogi lisamine kataloogi kontrollimatut laienemist. Muudatus on seotud kitsalt määratletud süüteokoosseisuga, mille puhul esineb objektiivselt põhjendatav vajadus varjatud tegevuse avastamiseks. Lisaks toimib § 126² kataloog üksnes koos § 126¹ üldtingimustega: kataloogi kuulumine loob üksnes õigusliku võimaluse jälitustoimingu taotlemiseks, mitte õiguse seda automaatselt teha. Iga konkreetse toimingu vajalikkus, sobivus ja mõõdukus tuleb endiselt eraldi põhjendada ning üle kontrollida.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister

Andreas Kangur
Andreas.Kangur@justdigi.ee